	Axborot manbaalari 6. www.gov .uz - O'zbekiston Respublikasining hukumat portali. 7. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 8. www. world-tourism.org - Butunjahon turizm tashkiloti www .gov.uz - O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 9. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 10. https://news.harvard.edu/gazette/story/2018/04/extension-schools-sustainability-program-is-in-step-with-the-times/?utm_source 11. https://www.ox.ac.uk/news/features/how-oxford-students-are-helping-shape-future-sustainable-tourism?utm_source 12. https://growthlab.hks.harvard.edu/blog/applied-research-projects/sri-lanka?utm_source
7	Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2025-yil "____" _____ dagi "____"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8	**Fan/modul uchun mas'ullar:** Sh. Berdiyorov - SamDCHTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi stajyor-o'qituvchisi.
9	**Taqrizchilar:** **S.A. Abduhamidov** – SamISI "Turizm" kafedrasi mudiri, dotsent. **Z.I. Saliyeva**- SamDCHTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi professori, f.fn.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
_____
Ro'yxatga olindi № BD-610300-1.12
2025-yil "____" _____

MINTAQAVIY TURIZM RESURSLARI FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	- Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010000	- Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishlari:	61010100	- Turizm va mehmondo'stlik (masofaviy)

Samarqand – 2025

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
MTR1306	2026-2027	3	6
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy	O'zbek		5

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	**Mintaqaviy turizm resurslari**	72	108	180

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga mintaqaviy turizm tushunchalari, ularga tegishli ta'riflar tahlili, mintaqa va turizmni rivojlantirishda tabiiy-iqtisodiy salohiyatdan foydalanish, mintaqalarda turizmni rivojlantirishning jahon tajribasi va undan foydalanish imkoniyatlari masalalari keng yoritilgan holda o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi - talabalarga mintaqaviy turizm tushunchalari, ularga tegishli ta'riflar tahlili, mintaqa va turizmni rivojlantirishda tabiiy-iqtisodiy salohiyatdan foydalanish, mintaqalarda turizmni rivojlantirishning jahon tajribasi va undan foydalanish imkoniyatlari masalalari bo'yicha tasavvurini shakllantirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, moliyaviy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

II. Asosiy qism

II.I. Fan tarkibiga quyidagi maruza mavzular kiradi:

O'qish moduli

2 **1 - mavzu. Mintaqaviy turizm fanining maqsadi va vazifalari**

Mintaqaviy turizm fanining turizm sohasini rivojlantirishdagi o'rni, fanning maqsadi va vazifalari, fanning boshqa fanlar tizimida tutgan o'rni, O'zbekiston mustaqillikka erishgach turizm sohasida amalga oshirilgan islohotlar.

2 - mavzu. Mintaqaviy turizmning ijtimoiy - iqtisodiy mazmuni va uning turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati

Mintaqaviy turizmning iqtisodiy mazmuni va iqtisodiyotdagi ahamiyati. Turizmning barqaror rivojlanishida mintaqaviy turizmning iqtisodiy mazmuni. Mintaqaviy turizmning ijtimoiy mazmuni va uning jamiyat shakllanishi hamda rivojlanishidagi o'rni. O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy hayotida mintaqaviy turizmning ahamiyati.

3 - mavzu. Mintaqaviy turizmdan foydalanishga ta'sir etuvchi omillar

Mintaqaviy turistik resurslardan foydalanishga ta'sir etuvchi omillarni tahlil etish ahamiyati. Turistik resurslardan foydalanishga ta'sir etuvchi barqaror omillar va ularning turlari. Turistik resurslardan foydalanishga ta'sir etuvchi o'zgaruvchi omillar

4 - mavzu. Mintaqalarning turistik resurlari tasnifi

Turistik resurslar tushunchasining mohiyati, ahamiyati va o'ziga xos xususiyallari. Turistik resurslar tasnifi va unga nisbatdan yondoshuvlar. Turistik resurslarning turlari va ularning hususiyatlari.

5 - mavzu. Mintaqalarning turistik resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini baholash

Turistik - rekreatsiya resurslari va ularni belgilari. Turistik resurslarni baholashni turizmdagi ahamiyati. Turistik resurslarni miqdor va sifat jihatdan baholash

6 - mavzu. Mintaqalarda ekologik turizmni rivojlantirish resurslari va ulardan foydalanish

Mintaqalarda ekoturizmning tutgan o'rni va roli. O'zbekiston turistik mintaqalarining ekoturistik salohiyati va uning o'ziga xos xususiyatlari. Ekoturizmni rivojlantirishda tabiati alohida muhofaza qilinadigan hududlarning o'rni. Mintaqalarda joylashgan qo'riqxonalar va ulardan ekoturizmda foydalanish imkoniyatlari. O'zbekiston Respublikasining ekoturistik rayonlari

7 - mavzu. Ziyorat turizmi markazlari va ularni rivojlantirish resurslari

Ziyorat turizmi tushunchasi. Mintaqadagi muqaddas ziyoratgohlar. Islom dini ziyoratgoh markazlari. Diniy turizm geografiyasi.

8 - mavzu. Mintaqalarda qishloq turizmini rivojlantirish resurslari

Qishloq turizmi tushunchasi va turlari. Qishloq turizmini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari. O'zbekistonda qishloq turizmi resurslari va imkoniyatlari

9 - mavzu. Mintaqaviy turizmda rekreatsiya resurslaridan foydalanishning ekologik- iqtisodiy xususiyatlari

Mintaqaviy rekreatsiya resurslarining ijtimoiy ahamiyati. Rekreatsiya resurslaridan foydalanishning iqtisodiy xususiyatlari. Noyob tabiat yodgorliklaridan foydalanish va muhofaza etish.

10 - mavzu. Turizm industriyasida raqobatbardosh omillar asosida buyuk ipak yo'li davlatlarining guruhlanishi

Buyuk Ipak yo'lining rivojlanish tarixi. Qadimda sharq bilan g'arbni bog'lab turgan savdo yo'li. Buyuk Ipak yo'li va unda turizmni rivojlantirishning ahamiyati.

11 - mavzu. Markaziy osiyo turizmi imkoniyatlarini tadqiq qilish

Markaziy Osiyo mamlakatlarining geografik xususiyatlari. Qirg'iziston Respublikasi turizmi. Turkmaniston Respublikasi turizmi. Qozog'iziston Respublikasi turizmi. Tojikiston Respublikasi turizmi. O'zbekiston Respublikasi turizmi.

12 - mavzu. O'zbekistonni turistik rayonlashtirish xususiyatlari

Hududiy rekreatsion tizimlari (X.T.M.) rekreatsiya maqsadida rayonlashtirish. Turistik - rekreasiya jihatdan rayonlashtirishning belgilari va xususiyatlari. O'zbekistonda turistik rayonlashtirishda yondoshuvlar va ekoturistik rayonlashtirish. O'zbekistonda ekoturistik rayonlashtirish.

13 - mavzu. O'zbekistonning janubiy turistik mintaqasi

O`zbekistonning janubiy turistik mintaqasining mamlakat ijtimoiyiqtisodiy hayotidagi o`rni. Mintaqada turizmning rivojlanish tendensiyalari. Mintaqaning turistik resurslari salohiyati.

14 - mavzu. Mintaqaviy turizm infratuzilmalarini takomillashtirish

Mintaqalarning turistik resurslaridan samarali foydalanishda infratuzilmaning o`rni. Mintaqalaming turizm infratuzilmasi holati. Mintaqalarda turizm infraruzilmasini rivojlantirish chora tadbirlari.

15 - mavzu. Mintaqalarning madaniy-tarixiy merosi, ulardan foydalanish va muhofaza qilish

Jahon madaniy-tarixiy merosini saqlashda Yunesko va Butunjahon turistik tashkilotining (BTT) o`rni. O`zbekiston shaharlarining arxitektura yodgorliklari va ulardan foydalanish. Mintaqalardagi madaniy merosda etnografiya, urf-odatlar va an'analarni tutgan o`rni. Mintaqalarda mavjud muzeylar va ulardan foydalanish.

16 - mavzu. Viloyatlar kesimida turistik resurslari salohiyati

Toshkent turistik mintaqasi. Samarqand turistik mintaqasi. Buxoro-navoiy turistik mintaqasi. Xorazm turistik mintaqasi. Farg`ona turistik mintaqasi. Jizzax - sirdaryo turistik mintaqasi.

17-mavzu. Qoraqolpogiston turistik mintaqasi

Qoraqolpog`iston turistik mintaqasining mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy hayotidagi o`rni. Mintaqada turizmning rivojlanish tendensiyalari. Mintaqaning turistik resurslari salohiyati.

18-mavzu. Mintaqaviy turistik resurslar asosida ekskursiya xizmatlarini tashkil etish

Turistik-ekskursiya xizmatlarining asoslari va huquqiy me'yorlari. Ekskursiya xizmatini tayyorlash texnologiyasi. Ekskursiya xizmati marshrutini tuzish va sinov ekskursiyasini o`tkazish tartibi.

II.II Seminar mashg`ulotlarlar bo`yicha ko`rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg`ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi

1. Mintaqaviy turizm fanining maqsadi va vazifalari
2. Mintaqaviy turizmning ijtimoiy - iqtisodiy mazmuni va uning turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati
3. Mintaqaviy turizmdan foydalanishga ta'sir etuvchi omillar
4. Mintaqalarning turistik resurlari tasnifi
5. Mintaqalarning turistik resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini baholash
6. Mintaqalarda ekologik turizmni rivojlantirish resurslari va ulardan foydalanish
7. Ziyorat turizmi markazlari va ularni rivojlantirish resurslari
8. Mintaqalarda qishloq turizmini rivojlantirish resurslari
9. Mintaqaviy turizmda rekreatsiya resurslaridan foydalanishning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari
10. Turizm industriyasida raqobatbardosh omillar asosida buyuk ipak yo`li davlatlarining guruhlanishi
11. Markaziy osiyo turizmi imkoniyatlarini tadqiq qilish
12. O`zbekistonni turistik rayonlashtirish xususiyatlari
13. O`zbekistonning janubiy turistik mintaqasi
14. Mintaqaviy turizm infratuzilmalarini takomillashtirish
15. Mintaqalarning madaniy-tarixiy merosi, ulardan foydalanish va muhofaza qilish
16. Viloyatlar kesimida turistik resurslari salohiyati
17. Qoraqolpogiston turistik mintaqasi
18. Mintaqaviy turistik resurslar asosida ekskursiya xizmatlarini tashkil etish

III.Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta`lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Mintaqaviy turizm fanining mohiyati va O`zbekistonda amalga oshirilgan islohotlar

Turizm fani maqsad va vazifalarini aniqlash. Mustaqillikdan keyingi turizm sohasidagi islohotlarni o`rganish. BTT (UNWTO) hisobotlari va O`zbekistondagi huquqiy asoslar bilan taqqoslash. Natijalarni taqdimot (PPT) ko`rinishida tayyorlash.

2. Mintaqaviy turizmning ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni

Mintaqaviy turizmning iqtisodiy ahamiyatini tahlil qilish. Jamiyatdagi ijtimoiy o`rnini ko`rsatish (TOP-300 universitetlar tajribasida — "impact study" metodidan foydalanish). Case-study sifatida O`zbekiston hududlarini solishtirish. O`quvchi o`z xulosasini yozma tarzda taqdim etadi (5–7 betlik esse).

3. Mintaqaviy turizm resurslaridan foydalanishga ta`sir etuvchi omillar

Barqaror va o`zgaruvchan omillarni jadval asosida ajratish. Har bir omilni xalqaro misollarda tahlil qilish (masalan, Singapurda urban tourism, Shveysariyada tog` turizmi). O`zbekistondagi resurslar bilan taqqoslash. Natijalarni infografika (Canva, Piktochart) asosida tayyorlash.

4. Mintaqaviy turistik resurslarni tasniflash

Turistik resurslarning turlari va xususiyatlarini jadval ko`rinishida yozish. Jahon tajribasida resurs tasnifi (Harvard va Oxforddagi "tourism geography" kurslaridan foydalanish). O`zbekiston mintaqalari bo`yicha tasnif yaratish. Taqdimot (PowerPoint/Prezi)da himoya qilish.

5. Ekoturizm resurslari va ulardan foydalanish

Ekoturizm tushunchasi va barqaror turizm tamoyillarini o`rganish. O`zbekistondagi qo`riqxonalar va milliy bog`larni xaritada belgilash. Chet el tajribasi (masalan, Kosta-Rika, Kanada, Shvetsiya) bilan solishtirish. Virtual tur (Google Earth, VR) yordamida amaliyot o`tkazish.

6. Ziyorat turizmi va uning resurslari

Ziyorat turizmi tushunchasini ilmiy manbalardan tahlil qilish. Mintaqadagi ziyorat markazlarini aniqlash. Saudiya Arabistoni, Hindiston, Turkiya tajribasi bilan taqqoslash. O`quvchi marshrut xaritasini (ArcGIS yoki Google Maps orqali) yaratadi.

	7. Qishloq turizmini rivojlantirish imkoniyatlari Qishloq turizmining turlari va xususiyatlarini yozib chiqish. TOP-300 universitetlar amaliyotida qo'llaniladigan "community-based tourism" loyihalarini o'rganish. O'zbekistondagi qishloq turizmi misollarini (Boysun, Chimgan, Farg'ona) tahlil qilish. Talaba "biznes-model canvas" asosida loyiha yaratadi. **8.** Buyuk Ipak yo'li bo'yicha turizm salohiyati Buyuk Ipak yo'lining tarixiy ahamiyatini tahlil qilish. Markaziy Osiyo davlatlari salohiyatini solishtirish. Xalqaro turizm tarmog'ida Buyuk Ipak yo'lining o'rni. Taqdimot: "Buyuk Ipak yo'li — zamonaviy turizm brendi" (video yoki PPT formatida). **9.** O'zbekistonni turistik rayonlashtirish O'zbekiston hududiy rayonlarini turizm nuqtayi nazaridan o'rganish. Ekoturistik rayonlashtirishni ilmiy asosda ko'rsatish. GIS texnologiyalari orqali xarita yaratish. Talaba elektron atlas tayyorlaydi. **10.** Mintaqaviy turistik resurslar asosida ekskursiya xizmatlarini tashkil etish Ekskursiya xizmati nazariyasini o'rganish. Marshrut tuzish va uni xaritada ko'rsatish. Sinov ekskursiyasini rejalashtirish (virtual yoki amaliy). O'quvchi ekskursiya yo'riqchisi sifatida chiqish (presentation tarzida). Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular kafedra tomonidan tayyorlangan uslubiy ko'rsatma asosida bajariladi.
3	**IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: -turizm istiqbollari, turizm yillar oralig'ida rivojlanishi, kasb faoliyatining imkoniyatlari, xalqaro, milliy, hududiy va boshqa tashkilotlar, yo'lovchilarni tashish, mehmondo'stlik va unga aloqador xizmatlar, yetkazib berish jarayonidagi tashkilotlar, attraksionlar, ko'ngilochish, xordiq chiqarish va boshqa turistik tanlov, turizm sohasini rivojlantirishda O'zbekistondagi tarixiy shaharlarning ahamiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi; -maroqli sayohatga motivatsiya, talabni hisoblash va bashorat qilish, turizmni rejalashtirish, rivojlantirish va ijtimoiy talqini, sayohat va turizmdagi tadqiqot, turizm marketingi; turizm turlari, shakllari va resurslari, gid-ekskursiya xizmati, O'zbekiston Respublikasining turizm sohasidagi Davlat siyosati bilishi va ulardan foydalana olishi; -hayotni sermazmun o'tkazishda madaniy va xalqaro turizmning o'mi, turizm jamiyatshunosligi, turizm tarkibiy qismlari va ta'minot, turizmning

	iqtisodiy ta'siri, turizm siyosati: tuzilishi, tarkibi va jarayoni, turizm va atrofmuhit; turizm kelajagi, O'zbekistonda gastronomiya turizmini rivojlantirish istiqbollari, O'zbekistonda ekoturizm va qishloq turizmini rivojlantirish istiqbollari ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.
4	**V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; •interfaol keys-stadilar; •seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyilalar; •loyiha tahlili; •misol va masalalar; •jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5	**VI. Kreditlarni olish uchun talablar:** Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish, yakuniy nazorat test olish asosida qabul qilinadi.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. Xidirova, G.R. "Mintaqaviy turizm" o'quv qo'llanma / G.R. Xidirova, F.M. Raxmatullayeva. - Buxoro: "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona nashriyoti, 2020. - 176 b. 2. A.N. Norchayev, T.B. Sadikov, M.Z. Nurfayziyeva. Mintaqaviy turizm. O'quv qo'llanma Toshkent - «Iqtisodiyot» - 2019. **Qo'shimcha adabiyotlar** 3.Abduxamidov S., Tuxliev O., Xamitov M. Mintaqaviy turizmni rivojlantirish tendentsiyalari. Iqtisodiyot va ta'lim. Toshkent, №2, 2015, 67-70 betlar. 4.Ibadullayev N.E. O'zbekistonning turistik resurslari.- Samarqand, 2008.- 114 b. 5.Raxmatullayeva F.M. Mintaqaviy turizm. Monografiya. - Buxoro: Durdona, 2018. - 52 b.